

Norske trolldomsprosesser

Prosessnummer: 626

Tiltaltes navn: Trollkone

Årstall: 1570-tallet

Sted: Skien i Telemark

Marckie, kong. matt.s beffalings mand offuer Tonsbierg leenn, och hagde vdj rette steffnit welact mand Hans Low, laugmand vdj Tonsbierg, och tilthalde hanom for, att hand ickj wille dømme paa kong. matt.s sager, som for hanom vdj rette steffuindis, och besønnderligenn paa almuenn offuer ett heltt skiberede, som hagde gaadt hiem af thieris arbeide fraa som før end thenom bleff forløffuidt. Sameledis hagde och hidt steffnidt almuenn aff same skiberede, som szaa vdenn forlouff war hiem gangen, och mente thenom ther med vrett att haffue giordt, huor emod for^{ne} almue berette och gaff tillkiende, at thj bønder, ther till Sem gaardt liggendis war, emellom skifft, huor widt en huer skulle slaa aff thj enge, ther till ligendis er, och saa ledis war hollidt aff Arildtz tidt, att thesz the snarest the kunde same thieris skiffter aff slaa, motte the were forløffuidt, och effthertj the icke war hiem gangidt før end same thieris skifte ahnpantt war opslagen, mente thj thenom ther med jngenn vrett att haffue. Tisligeste mente for^{ne} Hans Low ickj heller ther med att haffue giordt nogenn vrett, att hand for thend szag hagde for^{ne} almue quit dømpt for for^{ne} Frederich Lange med flere ordt. Tha ephther tilthale, gien-suar och sagszenns leilighedt bleff ther szaa paa for rette aff sagtt, att ther som huer mand hagde affslagidt thieris maall, som thj aff gammell seduane pleie att giøre, och hand ther medt haffuer dømpt thenom quit och frij for thend tilthale, Frederich hagde ther for til thenom, tha haffuer for^{ne} Hans Low ther vdj jngenn vrett giordt, och bør ther for quit och vtitalidt att were vdj alle maade. Till windisbyrdt haffuer wij med for^{ne} guode mend och laugmend och thj med osz trøct woritz signeter her nedenn fore. Datum anno die et loco ut supra.

Dom emellom Erick Munck, kong. matt.s befallingsmand offuer Nedenes leenn, och Jacob Lauritzsenn, borger vdj Skienn¹.

[*De samme Rigsraader som S. 5*].

G. a. v., att aar ephther gudtzs byrdt 1578 thennd 25 dag julij her vdj Obslo paa raadstuenn offueruerindis erlig och velbyrdige mand Lauritz Olsenn till Sundtzby, laugmand vdj Wigenn, och erlig, welact mend Niels Stub [o. s. v. som S. 20,

¹ Dommen er tidligere trykt i Danske Magazin, 3 Række V. S. 337.

indtil] war skickett for osz vdj rette Erich Munck, kong. matt.s beffalings mand offuer Nedenes leenn, og hagde vdj rette steffnit welact mand Jacob Lauritzsenn, borger i Skienn, och tilthalde hanom for enn soning, som hand gjorde medt hanom paa kong. matt.s wegne thend thidt, hand hagde Bratzbiere leenn vdj beffaling, for throidoms sag, hans hustru Ingeborig Pedersdatter war beskyldt for att skulle ville lade wille for giøre sinn eigenn hosbund, som en troldquinde, Erich Munch lod brenge, haffde bekiendt paa hinde. Sameledis for en tomt och nogle gamle husze i Skienn, hand hanom bebreffuidt hagde och ickj holde wille, och frem eskjdt j rette thisze epherschreffine windisbyrdt, først her Andres, sogneprest paa Hudrum, winditt och bekiende, att Kirstenn Duenn Hanszis skulle haffue bekiendt for hanom, att for^{ne} Ingeborig skulle weritt huos hinde och begierdt aff hinde, att hun ville for giøre for^{ne} hindis hosbund Jacob Lauritzszenn. Om thenne bekiendelsze skiede før end hun war dømp till døde eller sidenn, thett er hanom ickj witterligt. Item her Mogens, sogne prest j Skiedenn, war och hos hinde och hørde hindis och thj andris thieris bekiendelsze, jnthet hørde hand aff hinde om thenne bekiendelsze j nogenn maade. Jtem Jørgenn van Ansback, borgemester j Skiedenn, winnet, att thend tidt Erick Munck loedt brende the troll quinder och lod oplesze thend ene hindis bekiendelsze, huor vdj Jacob Lauritzsens Hustru och fandis wdj beneffndt, till spurde Erich Munck hinde om hun same bekiendelsze wille were bestendig, tha sagde hun ja. Dog beuiste for^{ne} Erich Munck ickj, att hand hagde laditt for^{ne} Ingeborig Pederszdatter och for^{ne} troldquinde komme till ordtz sammen, ey heller at hand hagde jndsteffnit thend szag for laugmanden och ther thagedt dom for szig før end hand gjorde szame søning. Tha mødte for^{ne} Jacob Lauritzsenn och suarede, att hand mente szinn hustru aldeles vskyldig att vere och thend bekiendelsze, som skidt var, ickj vden aff had och affuindt att vere till wege bract och huisz sone, hand vdj the maade giort haffuer, hagde hand weritt nød och tilthungitt emod lougenn och thett breff, hand hagde forseglitt Erich paa thend thømp och gamle husze och gaarde vdj Skienn, thet hagde hand och szaa weridt tilltrentt och ey hand eller hans hustru moder, ther same eigendom och huse tillhørde, ther for nogenn tidt hagde bekomidt, skerff eller hwid, men for for^{ne} Ericks Muncks wrede och had

skyldt ickj anditt thorde en thett forsegele, och mente seg nogsom at kunde beuisze, hanz hustru vdj thend sag, hinde szaa ledis war tillagt, aldels vskyldig och vberøctide at were, och fremlagde vdj rette ett obnit besegliht breff vnder borgemester och radtzs segell aff Skienn, att the aldrig hagde hørtt eller wiszte eller aff egenn sigenndis hørde, att for^{ne} Ingeborig Pedersdatter nogenn thidt hagde om gaedt med troldom, handelidt eller hagt omgengelsze med nogenn, som thend kunst kunde eller brugt hagde, som same breff vdj sig sielffuer wider formelder. Tisligeste fremlagde hand och szaa andre adskillige windisbreffue ther om lydendis och ther ebland ett, som thuinde dannemend ther vdj Skienn hagde wdgiffuidt, formellindis thenom att haffue werit hoesz Jacobs hustru moder, tha hagde hun benectet szeg aldrig att haffue sambtøct Erich Munck thj thømpter, husz och eigendom, hand hagde hindis breff paa, och frem eskidt Jacob, at Erick same breffue wille fremlegge, skulle leiligheden aff szame breffue vdj szig sielffuer well nogsam for faris, huilkidt hand ickj giøre wille, och for^{ne} Jacob satte ther hoesz vdj alle rette, om hanz hustru eller nogenn andenn mandtzs erlig danequinde war plictug att lide och vndgielde, huad en obennbar sielff bekiend troldquinde wilde sige hinde offuer. Thisligste szatte hand och szaa vdj alle rette, om thett breff, hand szaledis war til thuongit att forsegle och vloulig fandis at were thagidt, burde att komme hanom och hanz høstru moder till nogenn hinder eller skade paa for^{ne} thømpte, gamle hus och eigendom vdj nogenn maade. Tha ephther til thalle, giennszuar, breff och segell och sagszenns leilighedt bleff ther saa paa sagtt for rette, att thend soune, som saledis Erich Munck emod lougenn haffuer hendt aff for^{ne} Jacob Lauritzsenn, bør ickj att komme for^{ne} Jacob Lauritzsenn eller hanz høstru till nogen hinder eller skade, menn ther som Erich haffuer opboridt nogidt aff thenom for same soune, bør han thenom thett egenn at giffue, menn ther som hand haffuer for^{ne} Jacobs høstru nogidt at beskylde, tha jndsteffne szig hinde for laugmandenn vdj Skienn och gaa ther om huisz rett er, dog att thett skier med thett aller første, saa att ther som enthen aff parterne formener, thenom huos laugmandenn ickj att skie huis rett er, the tha paa bode szider kunde møde her for osz vdj rette till sanctorum Mattis och Moritzs dag først kommendis, huilekett och laugmandenn med thenom skall were for plict, om nogenn aff parterne seg offuer

hans sententz besuerer. Sameledis skall ey heller thett breff, som saledis aff Erick Munck vloulig thagidt och forhuerffuidt er, komme for^{ne} Jacob eller hans høstru moder till hinder eller skade wdj nogre made, menn were som thett aldrig thagidt war, och haffuer Erick vdj wor neruerilsze loffuid at wille vdennd ald widre trette anduorde Jacob same breff egenn. Till ydermere windisbyrd haffue wij med for^{ne} laugmend och thj medt osz trøct woritz signetter her nedenn fore. Datum anno die et loco ut supra.

Forligellsmaall emellom Anders och Rasmus Matzsønner brødere och Oluff Klep:

[*De samme Rigsraader som S. 5*].

G. a. v., at aar epther gudtzs byrdtt 1578 thend 25 dag julij her vdj Obslo paa raadstuenn war skickett for osz Anders och Rasmus Matzsønner, brødre, och hagde hidt steffnit Oluff i Klep paa thend andenn szide och hanom tilthalde for nogen jorde breffue, som salige Helger Reb hanom vdj hans liffs thidt j foruaring anduordit haffde och vdj midler thidt j thenne forgangene feide, der Helger Reb dødt och affgangenn er, haffuer hand førdt same breffue till Lauritz Olsenn till Sundtzby epther salig Helger Rebs eptherleffuirskis befaling, och mente ther for, att for^{ne} Oluff burde forplictet att were, thenom same breffue jgenn till hande att forskaffue, effthertj thieris fader salige Matz Olsenn var Helger Rebs rette arffuing, och sagde att en partt aff same breffue skulle lyde paa nogidt kiøbe guotzs, som thieris oldemoder Giertrudt skulle med gamle Oluff Reb kiøpt och jndløst haffuer, och menthe ther for att szame kiøbe jord schulle for^{ne} thieris fader epther for^{ne} Helger Reb arffueligenn were tilfaldenn, endog hand ickj kunde komme till odels guotzssett, som heder Nesz vdj Ødtzmaall sogenn med szinn tilligelsze, som Helger Reb epther szinn foreldre arffuidt haffde, ther for och szatte well vdj alle rette, om for^{ne} Oluff ickj war plictug, thenom same breffue egenn till hende at stelle. Ther till suaridt for^{ne} Oluff j Klep, at forne Helger Reb vdj hans liffs thidt och thisligste Johanne Hellis høstru epther hans død och affgang haffde hanom befalidt, for^{ne} Lauritz Olsenn alle samenn breffue vdj hender at anduorde, paa thett at the ickj wdj andre maade forskone skulle, effthertj the bode samptligenn haffde soldt och affhendt till for^{ne} Lauritz Olsenn same gaard Nesz, och thend thidt, hand